

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-70>

УДК 330.34:691

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF THE UKRAINIAN CONSTRUCTION MATERIALS MARKET

Голюк Вікторія Ярославівна

кандидат економічних наук, доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8050-4158>

Нерянова Ірина Віталіївна

магістр,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2421-0655>

Holiuk Viktoriia, Nerianova Iryna
National Technical University of Ukraine
«Ihor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

Стаття присвячена детальному аналізу сучасного стану ринку будівельних матеріалів України, з особливим акцентом на виробництво бетонних сумішей, готових до використання. У роботі розглядаються основні якісні та кількісні показники функціонування цієї галузі, зокрема обсяги виробництва та реалізації продукції. Здійснено аналіз конкурентного середовища на ринку, визначено основних гравців та їх частки на ринку. Особливу увагу приділено змінам, які відбулися в результаті повномасштабного вторгнення Росії в Україну, що суттєво вплинуло на виробництво та постачання будівельних матеріалів. Стаття також вказує на виклики, з якими стикнулася галузь, так і на можливості для її відновлення і подальшого розвитку в умовах післявоєнного відновлення країни.

Ключові слова: ринок будівельних матеріалів, бетонна суміш, інфраструктура, відновлення, економічний вплив війни.

The article presents an in-depth analysis of the current state of Ukraine's construction materials market, with a particular focus on the production of ready-to-use concrete mixtures. The research highlights key quantitative and qualitative indicators within this sector, examining the volume of production and sales from 2013 to 2023. This period encompasses substantial fluctuations, attributed to economic growth phases, market shifts, and the significant impact of Russia's full-scale invasion in 2022, which caused drastic disruptions in production capacities and market demand. The study identifies the main competitors in the ready-mix concrete market, offering an overview of the leading companies and their market shares as of 2024. Through comparative analysis, the article reveals that the largest players have maintained their dominant positions due to strategic participation in major infrastructure projects, superior logistics management, and access to essential raw materials. The analysis of competitive dynamics suggests that these companies have been better positioned to adapt to challenges posed by the wartime economy, securing their market shares in a volatile environment. In terms of methodology, the study employs a combination of statistical analysis and market observation techniques to capture trends and shifts in production and sales volumes. Data from the State Statistics Service of Ukraine and other local sources were utilized to provide an accurate depiction of the market landscape over the last decade. The findings underscore the need for the concrete production sector to evolve in response to ongoing challenges, including infrastructural damage, supply chain disruptions, and fluctuating demand. The practical implications of this research emphasize the necessity for Ukrainian manufacturers to rebuild and adapt their operational frameworks, prioritize logistics optimization, and implement innovative strategies to restore stability within the industry. As Ukraine embarks on a path toward economic recovery, the construction materials sector – particularly the concrete production industry – will play a pivotal role in supporting reconstruction efforts and fostering long-term growth.

Keywords: construction materials market, concrete mix, infrastructure, reconstruction, economic impact of the war.

Постановка проблеми. Війна завдала суттєвого негативного впливу щодо будівельної галузі: зруйновано чимало підприємств, що виготовляли металургійну продукцію, цемент, цеглу, а також житлові та комерційні будівлі. Пошкоджені різного ступеня зазнали щонайменше 15% компаній, зайнятих у виробництві будівельних матеріалів. Військові дії також призвели до зупинки багатьох будівельних проєктів, пошкодження інфраструктури та масової міграції населення, що створює складні умови для ведення будівництва під час війни. Станом на кінець 2024 року ринок будівельних матеріалів України все ще стикається з серйозними викликами й змінами, але незважаючи на суттєвий вплив війни, ринок поступово демонструє ознаки відновлення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженню ринку будівельних матеріалів в Україні, його розвитку та специфіці функціонування присвячені роботи таких науковців, як Ю. В. Пинди [1], В. І. Борейка [2], М. Ю. Назукина [3] та інших. Однак, у сучасних умовах військового конфлікту, що триває на території України, актуальний стан та перспективи розвитку українського ринку будівельних матеріалів потребують подальшого дослідження з урахуванням нових викликів і змін у галузі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Будівельний сектор України є важливою складовою національної економіки, проте сьогодні він стикається з новими викликами, що виникли внаслідок військових дій, включаючи руйнування інфраструктури, нестачу ресурсів та зменшення

внутрішнього попиту. Особливої уваги потребує аналіз ринку бетонних розчинів як ключового сегмента галузі, оскільки ці матеріали є основою більшості будівельних проєктів, зокрема у відбудові інфраструктури. Тому сучасний стан і перспективи відбудови будівельного ринку потребують більш глибоких досліджень.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є оцінити поточний стан ринку будівельних матеріалів, а саме: виробництво бетонних сумішей готових до використання, визначити вже наявні інфраструктурні збитки від військових дій та окреслити можливі перспективи даної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальна сума інфраструктурних збитків, завданих Україні російським вторгненням, перевищила 157 мільярдів доларів США станом на 01.01 2024 [4] (рис. 1).

З моменту розпаду Радянського Союзу Україна зі змінним успіхом, але все ж демонструвала економічне зростання. У 2022 році в результаті повномасштабного вторгнення Росії валовий внутрішній продукт (ВВП) України впав приблизно на 30%, що є найбільшою рецесією України в пострадянській історії. За оцінками, Україна досягне свого довоєнного ВВП лише в 2030 році [4].

Найбільша частка збитків припадає на житлові будинки – 37,5%, або \$58,9 млрд, та на інфраструктуру – 23,4%, або \$36,8 млрд. Збитки активів промисловості, будівництва та сфери послуг склали щонайменше \$13,1 млрд і продовжують зростати. Ще \$10,3 млрд – це

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

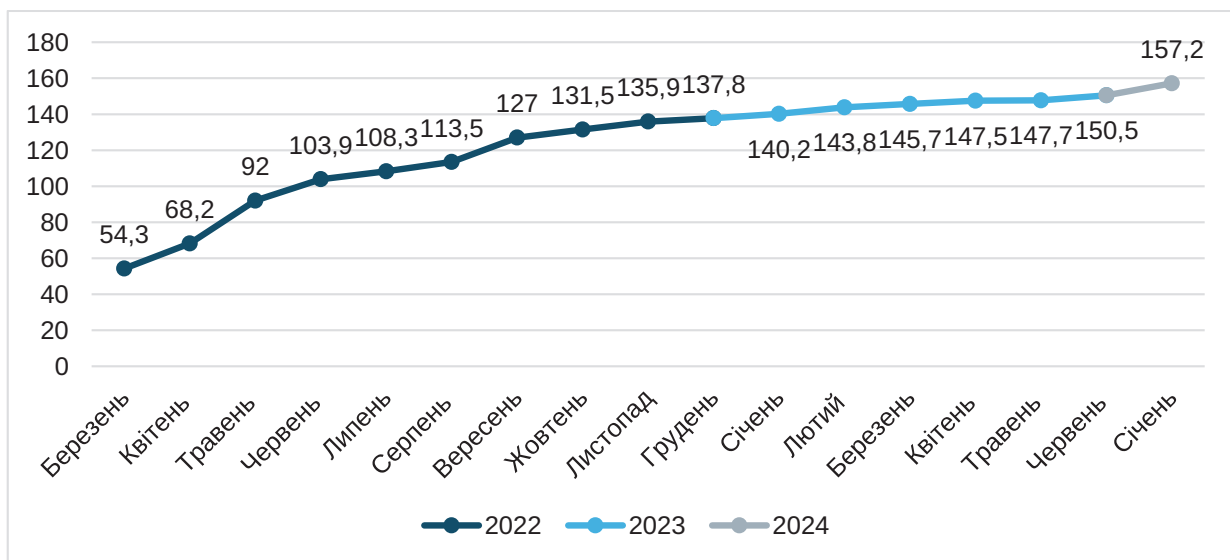

Рис. 1. Динаміка сукупної оцінки збитків, завданих економіці України, млрд дол.

Джерело: створено авторами на основі [4]

збитки в аграрному секторі внаслідок повномасштабної війни. Водночас, збитки енергетичного сектору також суттєво зростають і становлять \$9,0 млрд [4].

Загальні збитки від руйнування та пошкодження об'єктів соціальної сфери (об'єкти та установи комунальної сфери, заклади освіти, науки та охорони здоров'я, об'єкти культури, спортивні споруди, адміністративні будівлі тощо) склали приблизно \$13,7 млрд [4].

Спираючись на дані Київської школи економіки [4] про загальні збитки внаслідок російського вторгнення, можна зробити висновок, що відновлення інфраструктури стане ключовим фактором розвитку будівельної галузі в Україні. Для проведення такої кількості будівельних робіт важливим є виробництво і постачання ключового матеріалу, а саме: бетонного розчину, готового до використання. Загальна динаміка зміни виробництва і реалізації бетонних розчинів дасть нам змогу зробити висновки, щодо наявного попиту на ринку та його задоволення (рис. 2).

Аналіз обсягів виробництва та реалізації бетонних розчинів в Україні за період 2013–2023 років демонструє чітку динаміку розвитку та кризових спадів у галузі. У період з 2013 до 2021 року спостерігалось стале зростання як виробленої, так і реалізованої продукції. Це зростання можна пояснити стабільним попитом на будівельні матеріали,

розширенням інфраструктурних проектів та сприятливими умовами для виробників. Пік обсягів виробництва та реалізації у 2021 році став відображенням найвищого рівня економічної активності в секторі бетонних розчинів за останнє десятиліття, такий показник може бути пов'язаний з запровадженням у 2020 році урядової програми в Україні – «Велике будівництво». Метою програми було визначено масштабне покращення інфраструктури України через будівництво та реконструкцію важливих об'єктів, таких як дороги, школи, лікарні та житлові комплекси [6].

Проте у 2022 році відбувся різкий спад як у виробництві, так і у реалізації продукції, що пов'язано з повномасштабним вторгненням Росії в Україну. Воєнні дії призвели до значних руйнувань інфраструктури, обмеження доступу до ресурсів та змін у попиті на будівельні матеріали. Багато виробничих потужностей було зруйновано або припинило діяльність (табл. 1), а пріоритети ринку змістилися від зростання до виживання та відновлення.

На 2023 рік обсяги виробництва та реалізації залишилися низькими, що свідчить про глибокий і довготривалий вплив воєнних обставин на ринок бетонних розчинів. Цей спад підкреслює необхідність адаптації галузі до нових умов та забезпечення стабільного постачання будівельних матеріалів для відновлення країни.

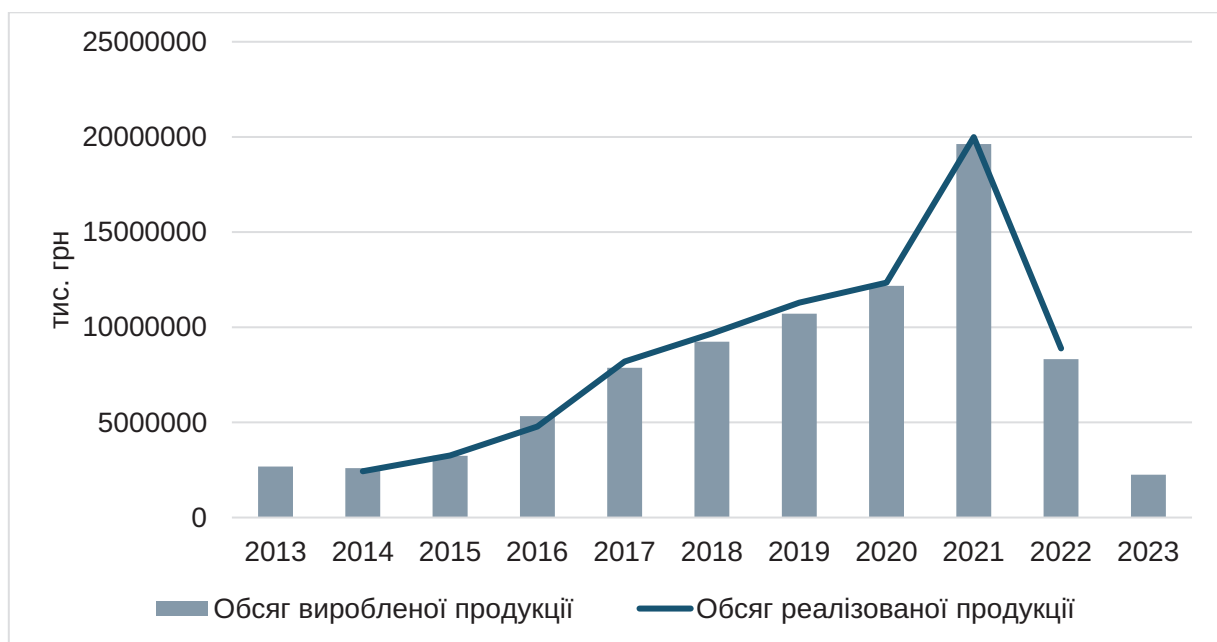

Рис. 2. Обсяг виробництва та реалізації бетонних розчинів, готових для використання у період 2013–2023 років

Джерело: створено автором на основі [5]

Таблиця 1

**Кількість діючих суб'єктів господарювання за КВЕД номером 23.63
у період 2013-2023 років**

Роки	Усього	З них фізичні особи-підприємці	У % до загального показника суб'єктів господарювання
2013	390	72	18,5
2014	330	83	25,2
2015	355	109	30,7
2016	334	98	29,3
2017	343	90	26,2
2018	362	84	23,2
2019	389	83	21,3
2020	410	87	21,2
2021	433	84	19,4
2022	360	75	20,8
2023	387	81	20,9

Джерело: створено автором на основі [5]

Загальна кількість суб'єктів господарювання у виробництві бетонних розчинів (КВЕД 23.63) демонструє динамічні коливання з 2013 по 2023 рік, досягнувши піку в 2021 році (433 підприємства) і знизившись у 2022 році через вплив війни.

Водночас частка фізичних осіб-підприємців у загальній кількості суб'єктів господарювання зазнавала значних коливань, досягаючи піку у 2015 році (30,7%), після чого поступово знижувалася до рівня близько 20% у 2023 році. Це може свідчити про зниження активності малих підприємств та фізичних осіб на тлі зростання ринкової конкуренції (рис. 3) та змін у структурі галузі.

Загалом, можна сказати, що ринок виробництва бетонних сумішей має достатньо високий рівень конкуренції, завдяки великим гравцям (ТОВ «ЕФЕ БЕТОН», ТОВ «АЛК БУД» та ТОВ «ГРАНД БЕТОН»), які мають великі виробничі потужності по всій Україні та навіть за її межами.

Та навіть цього не вистачає, аби задовольнити передбачуваний попит на бетонні суміші у період післявоєнної відбудови. Як вже було зазначено, в Україні налічується понад 300 виробників бетону з загальною потужністю близько 12 млн м³ на рік, з яких основні 6 компаній, розташовані в Києві та області, мають сумарну потужність 7 млн м³/рік. Інші виробники є малими місцевими компаніями, які обслуговують локальні ринки [8].

Очікуваний попит на бетон під час відновлення складає 21–22 млн м³/рік, що створює

дефіцит потужностей на рівні 9–10 млн м³/рік. Через високу вартість логістики виробництво бетону повинно бути розташоване близько до місць споживання, в радіусі до 100 км. Для північних областей України, таких як Київщина, Чернігівщина та Сумщина, можна використовувати наявні потужності в Києві та області (ПБГ «Ковальська», «Бетон Комплекс», «Бетон Сервіс», «Спецбетон», тощо) [8].

Для відбудови південних і східних регіонів потрібне будівництво нових бетонних заводів потужністю близько 1 млн тонн на рік, що мають бути розташовані поблизу родовищ піску та в радіусі до 100 км від основних споживчих центрів. Орієнтовна вартість будівництва подібного заводу складає 5 млн доларів США, а термін його зведення – 6–8 місяців [8].

Наявний 10-річний план відновлення України наразі реалізується з короткостроковою перспективою і зосереджується на оборонній, житловій та інфраструктурній сферах. Говорячи про перспективи розвитку ринку будівельних матеріалів задля досягнення цілей інфраструктурного відновлення, то все частіше будуть використовуватися різні тренди цифровізації. Так, наприклад, в воєнних умовах використовується такий метод як лазерне сканування. Він застосовується для оцінки та документування пошкоджень будівель і інфраструктури, дозволяючи виявляти навіть найменші пошкодження та тріщини, що значно економить час фахівців [9].

Звісно говорячи про будівництво не можна не згадати такий тренд як сталий розвиток

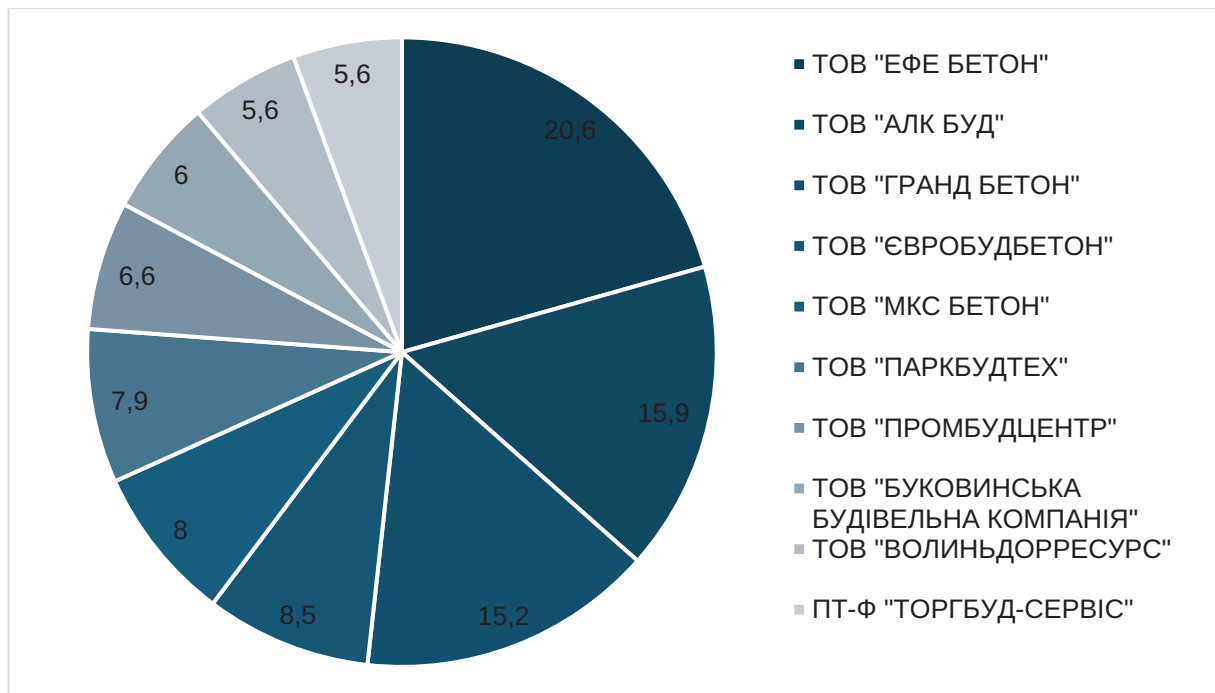

Рис. 3. Топ-10 компаній на ринку виробництва бетонних сумішей готових до використання з їх частками на ринку у 2024 році

Джерело: створено автором на основі [7]

та використання екологічних матеріалів. Так для будівельної сфери пропонуватиметься використання інноваційних технологій з переробки будівельних матеріалів, які суттєво знижують витрати на реконструкцію. Це набуває особливого значення через великі обсяги руйнувань і потребу в ефективному використанні ресурсів. У цьому контексті ключову роль відіграє 3D-друк на основі цементу, що дозволяє суттєво пришвидшити процес будівництва. До цього ж відноситься і повторне використання частин матеріалів/конструкцій або їх переробка. Переробивши бетон, який до речі є наймасовішим відходом разом з залізобетоном та цеглою, становлячи 52% від загальних будівельних відходів, можна отримати щебінь/подрібнений граніт та частини цементних блоків для вторинного використання при будівництві[9].

Висновки. Зважаючи на нестабільність українського ринку будівельних матеріалів, спричинену війною та економічними викликами, перспективи галузі залишаються неоднозначними. Попри серйозні руйнування

інфраструктури та обмеження в ресурсах, ринок демонструє певні ознаки відновлення. Лідери галузі продовжують займати вагомі позиції завдяки адаптації до нових умов, розвитку логістичних можливостей і стратегічній участі в інфраструктурних проектах.

На сьогоднішній день будівельний сектор стикається з гострим дефіцитом потужностей для забезпечення прогнозованого післявоєнного попиту. Очікується, що подальша стабілізація та розвиток галузі будуть залежати від інвестицій в нові виробничі об'єкти, впровадження цифрових технологій, а також екологічних і стійких практик будівництва. Для відбудови країни потрібно буде створити потужності для виробництва бетонних сумішей в регіонах з найвищим попитом та забезпечити ефективно транспортування матеріалів.

Загалом, відновлення будівельної галузі може стати однією з опор економічного зростання України в майбутньому. Реалізація інфраструктурних проектів дозволить створити нові робочі місця, покращити логістичні зв'язки та сприяти сталому розвитку економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пинда Ю. В. Тенденції розвитку та структурних зрушень у будівельному комплексі Львівської області. *Регіональна економіка*. 2008. № 3. С. 167–175.

2. Борейко В. І., Притула М. Ю. Перспективи виробництва будівельних матеріалів в Україні. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції*. 2011. Випуск XVII, № 4. С. 64–71.
3. Назукін М. Ю. Особливості виробництва будівельних матеріалів та їх вплив на побудову управлінського обліку і контролю. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*. 2013. № 10. С. 14–24.
4. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. Kyiv School of Economics. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mtu.gov.ua/content/hto-mi-e.html>
7. Каталог компаній України. YouControl Market. URL: <https://catalog.youcontrol.market>
8. Локалізація відновлення в Україні. ГО «Інститут Міжнародних Економічних Досліджень». URL: https://era-ukraine.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Ukraine-ERA-Reconstruction-Capacity-Report-BFO_web_ua.pdf
9. Структурні зміни та виклики в будівельній індустрії України: аналіз та загрози. Kyiv School of Economics. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/09/02_09_24_Zvit_Strukturni_zmini_ta_vikliki_v_budivelnii--industrii--.pdf

REFERENCES:

1. Pinda Y. V. (2008) Tendentsii rozvytku ta strukturnykh zrushen u budivelnomu kompleksi Lvivskoi oblasti [Development Trends and Structural Changes in the Construction Industry of Lviv Region]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*, vol. 3, pp. 167–175.
2. Boreiko V. I. (2011) Perspektyvy vyrobnytstva budivelnykh materialiv v Ukraini [Prospects for the production of building materials in Ukraine]. *Problemy ratsionalnoho vykorystannia sotsialno-ekonomichnoho ta pryrodno-resursnoho potentsialu rehionu – Problems of rational use of socio-economic and natural resource potential of the region*, vol. XVII, № 4, pp. 64–71.
3. Nazukin M. Y. (2013) Osoblyvosti vyrobnytstva budivelnykh materialiv ta yikh vplyv na pobudovu upravlyns'koho obliku i kontroliu [Peculiarities of construction materials production and their influence on the construction of management accounting and control]. *Ekonomichni nauky – Economic sciences*, vol.10, pp. 14–24.
4. Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinuvan vnaslidok viiskovoi ahresii Rosii proty Ukrainy stanom na pochatok 2024 roku [Report on damages to infrastructure from the destruction caused by Russia's military aggression against Ukraine as of January 2024]. Available at: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf
5. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
6. Ofitsiyni sait Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy [Official website of the Ministry of Communities and Territories Development of Ukraine]. Available at: <https://mtu.gov.ua/content/hto-mi-e.html>
7. Kataloh kompanii Ukrainy. YouControl Market [Catalogue of Ukrainian companies. YouControl Market]. Available at: <https://catalog.youcontrol.market>
8. Lokalizatsiia vidnovlennia v Ukraini. HO «Instytut Mizhnarodnykh Ekonomichnykh Doslidzhen» [Localisation of recovery in Ukraine. NGO 'Institute for International Economic Studies']. Available at: https://era-ukraine.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Ukraine-ERA-Reconstruction-Capacity-Report-BFO_web_ua.pdf
9. Strukturni zminy ta vyklyky v budivelnii industrii Ukrainy: analiz ta zahrozy. [Structural changes and challenges in the construction industry of Ukraine: analysis and threats]. Available at: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/09/02_09_24_Zvit_Strukturni_zmini_ta_vikliki_v_budivelnii--industrii--.pdf